

Historie i krig

Ingegerd voksede op i byen Sigtuna. I 1000-tallet boede de svenske konger her, indtil byen blev plyndret i 1187. Herefter mistede byen sin betydning. I dag bor der cirka 7.200 indbyggere i byen.

Hvordan så Ingegerd ud? Ud fra et kranium, fundet i Jaroslav den Vises kiste, som ukrainerne mener er Ingegerd, har polske eksperter rekonstrueret hendes ansigt. En smuk blond kvinde med blå øjne.

Du kender næppe Ingegerd Olufsdatter. Til gengæld har du sikkert hørt en masse om krigen i Ukraine og om den russiske præsident Vladimir Putin. Mens Putin og krigen stadig raser, så har Ingegerd været død i næsten 1.000 år. Alligevel er hun ved at blive et stærkt våben for ukrainerne i deres kamp mod russerne. Er du forvirret - og kan det virkelig passe, at historien kan bruges som våben i en nutidig krig? Lad os starte ved begyndelsen...

Omkring år 1000 blev Ingegerd født. Hendes far var en svensk konge. Dog var Sverige på dette tidspunkt ikke nær så stort som i dag, eftersom både Danmark og Norge ejede store dele af landet. Faderen hed Olof Skötkonung. Han var den første svenske konge, der lod sig kristne, så datteren, Ingegerd, var dermed også kristen. Vi ved faktisk en del om hende og faderens forhold - i hvert fald blev der i nogle islandske sagaer i 1200-tallet skrevet en del om de to. Og. Lad det være sagt med det samme. Hun var ikke nem, hvis man skal tro disse sagaer.

Hun bliver beskrevet som en næsvis og yderst selvstændig pige. Men også som både smuk og klog. Hun kunne tilmed læse, hvilket på dette tidspunkt var yderst sjældent. At læse havde hun lært af de kristne præster, som faderen lod bygge kirker i byen Sigtuna, hvor de boede, og i resten af landet. Da hun blev teenager, forelskede hun sig totalt i den norske konge, Olaf den Hellige. Han var fem år ældre end hende, men allerede konge i Norge. Eneste ulempe var, at hendes far på ingen måde brød sig om "Olaf den fede", som han hånlige kaldte ham. Det fortælles, at faderen en dag havde skudt adskillige fugle under en jagt og stolt viste disse til datteren. Ingegerd var ikke imponeret og mente, at Olaf på den samme tid kunne have besejret 11 konger! Dette kunne faren ikke se det sjove i!

Så hvad gør en konge med en mere eller mindre umulig datter? Han får hende gift med en mand, der bor langt væk - meget langt væk. I det tidlige forår 1019 stod den unge Ingegerd på et skib - på vej over Østersøens bølger. Hendes mål var byen Kyiv, hvor kong Jaroslav den Vise ventede.

Inden vi høre hvordan det gik for den blonde, smukke prinsesse, bliver vi nødt til at se lidt på Ukraines historie, selvom den er noget kompliceret.

Hvordan kan man dog sejle til Kyiv? Svaret findes i de store floder som løber igennem landet. De svenske vikinger handlede i stor stil med folkene i dette område.

Statue i den russiske by Novgorod af Rurik. Statuens titlen er "Tusindårsriget". Titlen hentyder til, at nutidens russere anser Rurik for at være af stor historisk betydning, nærmest som en slags stamfar for det russiske folk.

Kyiv (på russisk Kijev eller Kiev) er i dag hovedstaden i Ukraine. Det er en gammel by, som omkring 900-tallet var centrum for riget Rus. Selve betydningen af ordet "*rus*" betyder noget i stil med "*rorkarle*" eller "*søfarere*". Det hentyder til navnet på de svenske vikinger, der kom til området omkring **Novgorod** i 800-tallet.

Ifølge legenden var folkene trætte af magtkampe og krige, så de inviterede den svenske viking Rurik til at blive konge over byen og området, så der kunne blive fred. Ruriks efterkommere flyttede til Kiev, hvor Vladimir 1. den Hellige i slutningen af 900-tallet lod sig kristne. På det tidspunkt var hans rige det største geografiske rige i Europa, men det var svært at holde sammen på. Dette kom bl.a. til udtryk, da Vladimir 1. den Hellige døde, og en krig mellem hans sønner brød ud. Denne krig vandt Jaroslav den Vise - det var ham, der giftede sig med den svenske prinsesse Ingegerd. Under Jaroslav og Ingegerd oplevede Kyiv-riget en storhedstid. Efterfølgende gik det ned af bakke for riget. Helt galt gik det i 1240, hvor byen blev belejret og stort set brændt ned! Kyiv-riget blev udslettet. Bag denne udslettelse stod en mongolsk hær, men hvem de var, og hvor de kom fra er en helt anden historie. Resultatet blev dog, at Ingegerds tip-tiptiptipoldebarn, Daniel af Moskva, flyttede til netop **Moskva**, som med tiden blev hovedstad i Rusland.

Det område, vi i dag kalder Ukraine, gik herefter nogle triste år i møde. Både Litauen og Polen har kontrolleret disse store områder indtil 1654, hvor et oprør brød ud, og en ukrainsk stat blev oprettet. Denne stat var dog tæt knyttet til Rusland, og i 1785 forsvandt den sidste rest af selvstændighed, og området blev delt mellem Polen og Rusland. Efter første verdenskrig opstod, kortvarigt, et selvstændigt Ukraine i 1918. Dette blev dog med magt indlemmet i det kommunistiske Sovjetunionen, der opstod i 1922. Den efterfølgende tid er et sort og trist kapitel. Stalin, som var blevet leder af Sovjetunionen, ønskede, at staten skulle eje alt jord og dermed tvinge de ukrainske bønder til at opgive deres landbrug. Dette blev en katastrofe! Omkring 5 mio. (!) mennesker døde af sult. Katastrofen betegnes på ukrainsk *Holodomor* - "hunger-udryddelsen".

Den 24. februar 2022 indledte Rusland invasionen af Ukraine. Ifølge den russiske præsident Putin skulle "Ukraine demilitariseres og befries for narkomaner og nazister".

Nu kunne man tro, at det ikke kunne blive værre, men. Da nazi-Tyskland angreb Sovjetunionen i 1941, blev området ubegribelig hårdt ramt! Mere end 28.000 landsbyer og 700 byer blev ødelagt! Nogle ukrainske nationalistiske grupperinger støttede Tyskland i denne kamp, hvilket er én af årsagerne til, at den russiske præsident Putin den dag i dag beskylder nogle af ukrainerne for at være nazister.

Efter 2. verdenskrig var Ukraine en del af Sovjetunionen, som dog gik i opløsning i 1991. Herefter blev Ukraine selvstændig ved en folkeafstemning, hvor 90,3 procent stemte for uafhængighed. Siden da har landet haft forskellige præsidenter, som enten har forsøgt at samarbejde med Rusland eller at gå i en mere vestlig-orienteret retning. Siden 2014 har der i dele af Ukraine været kampe mellem et mindretal af tilhængere af Rusland og den ukrainske hær. Dette har udviklet sig til en regulær krig mellem Ukraine og Rusland - en krig hvor en svensk prinsesse nu også er blevet inddraget, så lad os vende tilbage til Ingegerd Olufsdatter, som en forårsdag i 1019 ankom til Kviyv.

Ingegerd modtages af Jaroslav den Vise. Maleriet er fra 1900-tallet. Maleren har fået et par vikinger med i baggrunden. Den ene er sikkert Ragnvald Jarl, som Ingegerd forlangte skulle med hende som en slags bodyguard.

Ingegerd blev godt modtaget. Manden, Jaroslav den Vise, var 10-12 år ældre end hende. Han havde efter en blodig borgerkrig overtaget magten efter sin far, Vladimir 1. den Hellige. Giftemålet med en svensk prinsesse var ikke tilfældigt. Igennem hele sit liv gjorde han meget ud af at få et godt forhold til Skandinavien - og resten af Vesteuropa, hvilket kan ses på, hvor Ingegerds døtre senere blev gift.

Ingegerd beskrives som meget viljestærk og som en vigtig rådgiver for sin mand. I et tilfælde får hun også æren for, at der ikke udbrød en ny borgerkrig. I alt fik parret ikke mindre end ti børn! Især de tre døtre bliver vigtige, da de alle bliver gift ind i fine, kongelige familier. Den ældste af de tre piger, Anastasia, blev gift med den senere konge af Ungarn. Elisaveta blev gift med den magtfulde norske konge, Harald Hårderåde, og den yngste af de tre piger, Anna, endte sine dage i Frankrig. Her blev hun gift med Henrik d. 1. Under et besøg i Frankrig imponerede Ingegerd alt og alle. Hun kunne jo læse! Det var på ingen måde noget, man forventede af kvinder på den tid...

Ingegerd og Jaroslav den Vise ligger begravet i den store Sankt Sofia-katedral. I 1939 åbnede sovjetiske videnskabsmænd deres kister. Her blev det konstateret, at Ingegerd var omkring 162 cm. høj og Jaroslav cirka ti centimeter højere. Deres grav blev åbent igen i 2009 (se side 2).

En ny mosaik af Ingegerd kan ses i nutidens Kyiv, ligesom gader og pladser bliver opkaldt efter hende. Desuden skrives der bøger og laves film om hende. Alt sammen for at minde ukrainerne om, at deres lands historie er tæt knyttet til Europa og ikke Rusland.

Som det kan ses gik det rigtig godt for parret Ingegerd og Jaroslav. I 1036 beslutter de, at byen Kyiv for alvor skal være deres riges centrum. Den store Sankt Sofia-katedral bygges (mere om den senere), ligesom fred og velstand prægede det store rige. Kan man mon blive mere populær? Svaret er overraskende JA!

Som du sikkert har fornemmet, var Ingegerd ikke en "*almindelig prinsesse*". I nogle af sagaerne om hende lyder det faktisk til, at det var hende - og ikke manden - der bestemte. Alligevel måtte hendes sidste beslutning have vagt opsig. Hun grundlagde et kloster og blev nonne i sine sidste år. Hun fik navnet Anna og;

"Hun viste derved sin dybe fromhed og sin sande kristne ydmyghed",

som der står i en russisk historiebog. Den 10. februar 1050 døde hun. Hun blev hurtigt gjort til helgen, og den ældste søn byggede straks en kirke i Novgorod til hendes ære. Hendes dødsdag blev en helligdag. Hun blev begravet i Sophia-katedralen i Kyiv, hvor manden Jaroslav få år efter hendes død også kom til at ligge. I øvrigt har der siden 1800-tallet været teorier, fra russisk side, om at Ingegerd, blev begravet i Novgorod (i det nuværende Rusland) og dermed ikke ved siden af hendes mand.

Dermed kunne man tro, at historien om den svenske vikingprinsesse var slut, men. Hun har aldrig været mere betydningsfuld...

"Hver dag bliver hun mere og mere vigtig for vores nutidige historie - ekstremt vigtig for os nu".

Sådan udtaler Oksana Koshulko. Hun er ukrainsk professor og pga. af krigen i dag bosat i Tyskland. Ifølge hende og mange andre, er Ingegerd beviset for, at ukrainerne altid har søgt mod Vesteuropa og dermed ikke har så meget tilfælles med Rusland. Men. Hvad mon Rusland siger til det? Hvad er deres syn på historien?

"Russere, ukrainere og belarusere stammer alle fra det gamle Rus... sammenbundet af ét sprog (som vi nu kalder oldrussisk), af økonomiske forbindelser og af Rurik-dynastiets herredømme... Jeg er overbevist om, at Ukraines fulde selvstændighed kun kan opnås i fællesskab med Rusland. Vores åndelige, menneskelige og samfunds-

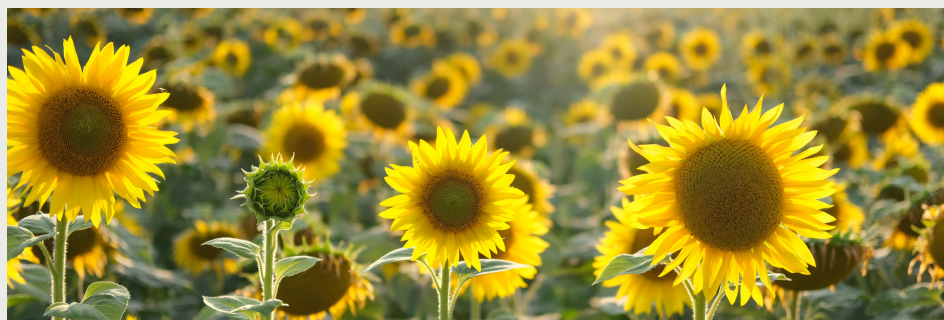
Siden Ukraines selvstændighed i 1991 har historien været brugt til at skabe et nationalt fællesskab i befolkningen. På frimærket ses Ingegerds datter, Anna. Hun blev dronning i Frankrig og dermed endnu et "bevis" for, at ukrainere altid har set imod vest og ikke mod øst.

mæssige forbindelser er vokset frem gennem århundrede og springer fra de samme kilder"

Sådan skrev den russiske præsident Putin i juni 2021. Han argumenterede for, at Ukraine burde være forenet med Rusland - netop på baggrund af Ingegerds og Jaroslavs slægt. Om dette har den ukrainske historiker, Olena Yasynetska, udtalt, at:

"Rusland bruger beklageligvis historien som redskab i denne krig".

Omvendt kan man vel også sige, at ukrainerne gør det samme, men hvem har så ret? En ting er i hvert fald sikkert. Nutidens krig i Ukraine bliver ikke kun udkæmpet med krudt, kugler og tanks, men også med historien og en for længst død svensk prinsesse, der nu er blevet mere end populær.

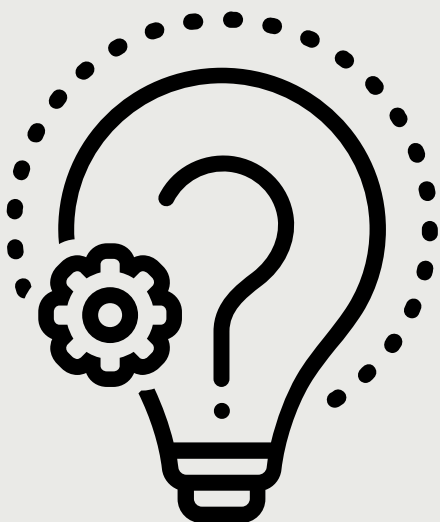

Hvordan hænger det hele sammen?

Du har nu læst en hel masse sider om en svensk prinsesse, der blev gift med en ukrainsk gut ved navn Jaroslav. Prøv at forklare med egne ord, hvorfor Ingegerd er så populær og vigtig for nutidens Ukraine.

Kan du give en forklaring på, hvorfor den russiske præsident, Putin, forsøger at kæde både russere og ukrainere sammen i en fælles historie?

Giver det overhovedet mening at bruge tid på historie, når der er krig?

Forfatteren der forsvandt!

Siden 1899 har der på torvet Glory Square i Kyiv stået en statue af Aleksandr Pusjkin. Det gør der ikke mere! Mindst 30 mindesmærker for Pusjkin er blevet fjernet overalt i Ukraine.

I den ukrainske by, Chernivtsi, fjernes statuen af Pusjkin. Dette sker også mange andre steder i landet.

Mens Ingegerd er mere populær end nogensinde gælder det ikke alle historiske personer - tværtimod!

På piedestalen var indtil krigens udbrud en bronzebuste af den russiske forfatter Aleksandr Pusjkin. Han levede i perioden 1799 til 1837. Han anses som en af de største russiske forfattere. Rundt om i Ukraine er monumenter til ære for ham blevet pillet ned, og gader og pladser opkaldt efter ham blevet ændret. I den ukrainske by, Ternopil, udtalte borgmesteren, den 9. april 2022, følgende, som begrundelse for fjernelsen af en af byens statuer af Pusjkin:

"Russernes forbrydelser mod det ukrainske folk: mord, tortur af mennesker, voldtægt af kvinder og børn, ødelæggelse af ukrainske byer har streget hele det russiske folks kultur ud. Der er ingen forklaring på disse forbrydelser. De efterlader os ikke noget valg. Alt russisk skal demonteres. Herunder monumentet til den russiske forfatter"

Hvorfor tror du, at statuer af Pusjkin er blevet fjernet overalt i Ukraine - manden har trods alt været død i mere end 185 år?

Hvad synes du om, at disse statuer bliver fjernet?

Undersøg selv, om der findes andre eksemplarer på, at statuer rundt om i verden er blevet fjernet.